

foto John Didderen, Goois Natuurreservaat

foto Clifton Buitink

Richtlijn veldhulpverlening aangescherpt

Concreter, actueler, praktischer

In de Arbowet staat dat bedrijven verplicht zijn om goede bedrijfshulpverlening te organiseren. Dit zijn zij verplicht binnen de gebouwde omgeving. Daarnaast moeten ze voor werkzaamheden buiten de gebouwde omgeving en in geïsoleerde gebieden veldhulpverlening organiseren. Momenteel is er een nieuwe richtlijn veldhulpverlening in de maak die eind dit jaar wordt gepubliceerd op de website van de VBNE. Wat is het verschil met de huidige richtlijn? En wat is er zo specifiek aan ongelukken in het veld, dat er een speciale richtlijn voor nodig is? Zeven vragen aan Henk Veen, lid van de Arbowerkgroep VBNE voor LandschappenNL en kaderlid FNV-bos en natuur, en Wim Klaucke, preventieadviseur Stigas en BHV-trainer.

— Annemarie van den Hoven en Mirjam de Groot (Stigas)

Wat is het verschil tussen de huidige en de aangescherpte richtlijn?

Henk Veen: “De opzet is heel anders. De huidige richtlijn is een soort beleidsnotitie over het belang van veldhulpverlening en wat daar allemaal bij komt kijken. Het is lastig om vanuit deze notitie een vertaalslag te maken naar de praktijk. De nieuwe richtlijn is veel meer een handleiding om te komen tot een maatwerk-noodplan voor je organisatie. Dit betekent dat een organisatie door het maken van een risico-inventarisatie en -evaluatie, zelf onderzoekt waar de risico's liggen en vandaaruit passende maatregelen opstelt. Nieuwe ontwikkelingen, zoals het gebruik van smartphones, EHBO-apps, GPS-positiebepaling en de AED worden er ook in opgenomen.”

Wat voor soort ongelukken gebeuren er in bos en natuur?

Wim Klaucke: “Struikelen en uitglijden zijn de

meeste voorkomende ongelukken, gevolgd door ongelukken met rijdende machines. Ook ongelukken met elektrische gereedschappen komen vaak voor. Maar eigenlijk gaat bij alle werkzaamheden wel eens iets mis, ook bij werkzaamheden waarbij de risico's ogenschijnlijk laag zijn.”

Wat is het doel van veldhulpverlening en waarom is daar een speciale richtlijn voor nodig?

Henk Veen: “Het doel is om goed voorbereid te zijn voor als er onverhoopt incidenten plaatsvinden. Alleen dan kun je letsel en schade bij een incident voorkomen of beperken. Er zijn verschillende factoren die de hulpverlening complex maken. Veel werk vindt plaats op afgelegen terreinen of terreinen die alleen met een boot bereikbaar zijn. Ook hebben drassig terrein, hellingen en dichte beplanting hun invloed op de hulpverlening. Professionele hulpdiensten zijn vaak niet zo snel ter plaatse als bij een bedrijfspand of een winkel, dus je zal langer op jezelf zijn aangewezen.”

Wat kan een veldhulpverlener allemaal?

Wim Klaucke: “Een veldhulpverlener weet hoe

hij moet handelen bij calamiteiten op moeilijk bereikbare locaties, hoe hulpdiensten naar de locatie kunnen worden begeleid en hoe een slachtoffer kan worden vervoerd door bos, duin en vaarland. Hij verleent eerste hulp bij ongevallen, legt wond(druk)verbanden aan, past hartreanimatie toe en bedient de AED, een draagbaar apparaat dat het hartritme weer kan herstellen bij een hartstilstand. Ook als iemand overboordslaat of onderkoeld is, komt de veldhulpverlener in actie. Hij zorgt ervoor dat de toestand van een slachtoffer zoveel mogelijk gestabiliseerd wordt, en de gevolgen van een ongeval zo beperkt mogelijk blijven.”

Waar kun je de opleiding veldhulpverlening volgen?

Henk Veen: “Je bereidt je voor met een e-learning op het platform Leer je groen. Deze is gratis beschikbaar voor werknemers en vrijwilligers die werken bij een organisatie die is aangesloten bij de VBNE. Daarna start de training in het veld. De organisatie selecteert zelf een opleider en geeft aan dat de opleiding moet voldoen aan de Richtlijn voor praktijkopleidingen van de VBNE.”

Is een opleiding veldhulpverlening voldoende voor alle situaties?

Wim Klaucke: “De opleiding is altijd maatwerk en gebaseerd op de risico-inventarisatie en -evaluatie. Zaken als werken op hoogte, op het water en in besloten ruimtes kunnen zo specifiek en bijzonder zijn, dat het verstandig is een aanvullende training te organiseren speciaal voor de medewerkers die hiermee te maken hebben.”

Hoeveel veldhulpverleners heb je nodig als bos- en natuurorganisatie?

Henk Veen: “De Arbowet schrijft voor dat de hoeveelheid hulpverlening wordt bepaald op basis van de risico’s die zijn beschreven in de risico-inventarisatie en -evaluatie van de organisatie. Een basisregel is dat er minimaal één veldhulpverlener per tien beheercollega’s en vrijwilligers is. Een aanvullende regel is: minimaal twee veldhulpverleners bij risicovolle werkzaamheden, voor het geval een veldhulpverlener zelf gewond raakt.”

John Dideren, boswachter bij de Stichting Goois Natuurreservaat over hun jaarlijkse oefening veldhulpverlening

“Als het een collega betreft, wordt het toch spannend”

“We proberen een keer per jaar, naast onze reguliere EHBO-herhalingsoefeningen, een oefening veldhulpverlening te organiseren. Ik verzin dan een scenario dat echt zou kunnen gebeuren. Dat begint dan bijvoorbeeld met een paniekerig telefoontje van iemand die zijn collega kwijt is. Mensen weten dat het een oefening is, maar op het moment dat je er een verhaal van maakt en het een collega betreft, gaat de knop om en wordt het toch spannend. Soms zoek ik ook de samenwerking met de ambulancedienst en de brandweer. Zij komen het slachtoffer dan ophalen.”

“Bij de laatste oefening was de vermiste collega met een zaagactie hoog in een boom bezig. De zoekactie begint met het lokaliseren van de auto. Die is voorzien van een track and trace, dus die is snel vindbaar. Eenmaal bij de boom aangekomen blijkt er ook nog iemand onder de boom te liggen, gewond omdat hij een tak op zijn hoofd had gehad. En dan begint de oefening pas echt!”

“Je merkt dat het een natuurlijke reactie is om ‘iets’ te willen doen, te handelen. En dat mensen dan ook dingen gaan doen die niet zo handig zijn, puur omdat ze geen verstand van zaken hebben. ‘Waarom zat je aan mijn touwen?’, vraagt de man die in de boom zat dan na afloop. ‘Ik raakte daarvoor nog meer in paniek.’ Wat ook opvalt is dat boswachter-boa’s sneller in de actiestand schieten dan de andere buitendienstcollega’s. En je ervaart hoe belangrijk het is dat iemand de leiding neemt. En dat dat echt niet vanzelfsprekend is.”

“Een complicerende factor op een stuk natuur van 3000 hectare is dat je intern, als collega’s onder elkaar, vaak heel goed weet over welke plek in het bos je het hebt, maar dat 112 die plek natuurlijk niet kent. Je kunt ook geen straat en huisnummer doorgeven. We gebruiken daarom de app 112. Daarmee kun je de juiste coördinaten van je locatie aan de meldkamer van de hulpdiensten doorgeven.”

Stappenplan veldhulpverlening

STAP 1 Neem de basismaatregelen

- Risico-inventarisatie & -evaluatie (RI&E)
- Restriscio’s

STAP 2 Beoordeel de gehele situatie en neem maatregelen

- Bereikbaarheid
 - > Locatiebepaling
 - > Slecht vindbaar voor hulpdiensten
 - > Onbereikbaar voor hulpdiensten
- Risicoscore
 - > Risico’s per arbeidsmiddel en werkzaamheid
 - > Speciale omstandigheden die extra risico opleveren
 - > Maak zo nodig een Taak Risico Analyse.
 - > Bepaal de maatregelen met de risicoscore:
 - Aanwezigheid en vereiste vaardigheid van hulpverleners
 - Eisen aan de bhv-Organisatie
- Omgeving
- Groepen veldwerkers
 - > Afspraken met groepsleden
 - > Alleen werken
- Organisatie en middelen
 - > EHBO-middelen
 - > Communicatie
 - > AED
 - Verplicht?
 - Waar nodig?
 - > Vastleggen en oefenen Calamiteitenplan

STAP 3 Organiseer voldoende hulpverleners

- Functies hulpverleners
- Aantal hulpverleners bij beheerwerkzaamheden
- Norm bij beheerwerkzaamheden
- Aantal hulpverleners bij werkdagen en evenementen
- Plotselinge ziekte of afwezigheid van hulpverlener
- Samenwerking met bhv’ers van andere organisaties

STAP 4 Train de hulpverleners

- Welke training bij welke werkzaamheden?
 - > Veilig werken buiten
 - > Veldhulpverlening (VHV-1 en/of VHV-2)
- Herhaling trainingen Veldhulpverlening

STAP 5 Zorg voor alarm- en noodkaarten en Calamiteitenplan op locatie

- Alarm- en noodkaarten
- Calamiteitenplan

Wist je dat...

...je tijdens het werk in of op diep open water een reddingsvest moet dragen? Voor als je door een val in het water bewusteloos raakt of als je niet in staat bent om jezelf in veiligheid te brengen bij sterke stromingen, koud water, golfslag of een steil talud. Onderzoek toont aan dat een reddingsvest je overlevingskansen **verviervoudigt**. En: neem ook een reddingsfluit, isolatiefolie en een reddingslijn mee. De werkgever is verplicht deze ter beschikking te stellen.

Oorzaak ongevallen 2017 in Bos en Natuur

